

**Nina Kureda**  
*Candidate of Economic Sciences, Docent,  
Associate Professor at the Department of Management and Tourism  
Municipal Institution of Higher Education  
«Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy»  
of Zaporizhzhia Regional Council*

**Куредда Н.М.**  
*кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри менеджменту та туризму  
Комунального закладу вищої освіти  
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»  
Запорізької обласної ради*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-576-1-12>

## **SPECIFICITY OF THE ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE ACTIVITIES OF HEALTH TOURISM INSTITUTIONS**

### **СПЕЦИФІКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ**

Актуальність теми дослідження визначається, з однієї сторони, потребами бізнесу в аналітично обґрунтованих доцільних діях та заходах, націлених на ефективність діяльності в умовах ринкового господарювання, а, з іншої сторони, стратегічним завданням країни в створенні умов для забезпечення здоров'я населення, а також зростаючою потребою громадян України у лікувально-реабілітаційних, профілактичних та оздоровчих послуг під час війни. Категорія ефективності визначає доцільність діяльності будь-якого суб'єкта, а у ринкових умовах господарювання вона реалізується як економічна, фінансова, соціальна, суспільна ефективність. Концентровано сутність цих видів ефективності можна представити наступним чином: економічна ефективність в раціональності використання ресурсів, фінансова – у прибутках, соціальна – у доступності товарів та послуг туристичної індустрії їх споживачам (покупцям), суспільна – у раціональному використанні національних туристичних рекреаційних ресурсів та якості лікувально-оздоровчих послуг. Для суб'єктів туристичної індустрії орієнтирами діяльності є всі названі види ефективності, хоча є і певні відмінності. Законом України «Про туризм» зафіксовано як особливий напрям розвитку туризму лікувально-оздоровчий туризм, що динамічно розвивається у країнах світу і в Україні у різних своїх підвидах, але поки що законодавчо не визначені. Виходячи з досліджень практики лікувально-оздоровчого туризму вітчизняні вчені часто класифікують

його підвиди як медичний чи лікувальний, оздоровчий чи санаторно-курортний, зустрічаються СПА – та велнес-туризм [1; 2]. У зарубіжних дослідженнях найчастіше виділяться health tourism, health care tourism, medical tourism, Wellnes & Spa [4; 5].

До закладів лікувально-оздоровчого туризму в Україні, які безпосередньо виробляють лікувально-реабілітаційні, профілактичні та оздоровчі послуги, відносяться санаторії та пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, будинки і пансіонати відпочинку, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, бальнеогрязелікарні (включаючи дитячі), дитячі заклади оздоровлення. Виробничою направленістю цих закладів охорони здоров'я є надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів курортів (лікувальних грязей та озокериту, мінеральних та термальних вод, ропи лиманів та озер, природних комплексів із сприятливими для лікування умовами тощо) та із застосуванням фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури та інших методів санаторно-курортного лікування.

В Україні функціонування санаторно-курортних закладів регламентується низкою законодавчих та нормативних вимог, які визначають певні організаційні умови для забезпечення ефективності діяльності [6; 7; 8; 9]. Заклади сфери лікувально-оздоровчого туризму об'єднує в єдину групу з підприємствами та організаціями інших галузей економіки те, що вони є господарськими суб'єктами і використовують в якості інформаційного джерела для аналізу ефективності своєї діяльності однотипні документи – бухгалтерську, податкову, фінансову та статистичну звітність. На цій основі здійснюється порівняння в часовій динаміці абсолютних та відносних показників плану та факту, пофакторний аналіз причин відхилень за наступними напрямками: ресурсного потенціалу підприємства для виконання виробничої програми та реалізації продукції, динаміки та структури виробництва і реалізації продукції; структури та технічного стану, динаміки змін щодо основних засобів підприємства та ефективності їх використання; забезпеченості підприємства матеріальними оборотними ресурсами та ефективності їх використання; забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, використання фонду робочого часу, формування та використання фонду оплати праці, стимулюючих виплат працівникам, ефективності використання трудових ресурсів; виробничих витрат і собівартості реалізованої продукції підприємства; фінансових результатів та рентабельності. Такими ж способами аналізуються специфічні показники діяльності санаторно-курортного закладу, зокрема: ліжковий фонд і його використання, кількість оздоровлених осіб за курсівками на амбулаторних місцях, кількість оздоровлених закладом іноземців та кількість фактично проведених ними ліжко-днів, сума вартості всіх санаторно-курортних путівок (курсівок), фактичні витрати на один ліжко-

день (людино-день) у середньому за рік, кількість оздоровлених дітей з регіонів України. Разом з цим потрібно врахувати, що саме ринок визначає реальні результати діяльності санаторно-курортних закладу під впливом платоспроможного попиту споживачів, конкурентних позицій виробників як вітчизняних так і зарубіжних. Тому аналіз ефективності діяльності санаторно-курортних закладів доцільно супроводжувати маркетинговим аналізом, зокрема: SWOT-аналізом сильних та слабких сторін внутрішнього середовища у діяльності санаторно-курортного закладу, можливостей та загроз із зовнішнього середовища; ABC-аналізом продажів, який дозволить згрупувати товари (послуги) залежно від їхньої частки у загальній виручці від реалізації послуг закладу; PEST аналіз, що охоплює дослідження впливу макросередовища на діяльність санаторно-курортного закладу, а саме політичних, економічних, соціально-культурних і технологічних чинників.

### Література:

1. Галасюк С.С. Концептуальні підходи до визначення терміну «Лікувально-оздоровчий туризм». *Економіка та суспільство*. 2023 № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-8>
2. Басв В.В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. *Наукові праці МАУП*. 2014. № 43 (4). С. 163–167.
3. Лук'янець А.В., Антонюк К.Г. Перспективи розвитку СПА та велнес-туризму в Україні. *SWorldJournal*. 2023. Issue 19, Part 2. P. 82–85.
4. The Difference between Medical Tourism and Wellness. URL: [https://www.researchgate.net/figure/The-Difference-between-Medical-Tourism-and-Wellness-Tourism-By-the-Researcher-based-on\\_fig1\\_370466410](https://www.researchgate.net/figure/The-Difference-between-Medical-Tourism-and-Wellness-Tourism-By-the-Researcher-based-on_fig1_370466410)
5. Kiss K. Analysis Of Demand For Wellness And Medical Tourism In Hungary. *APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce, AGRIMBA*. 2013. Vol. 6 (5). P. 1–6.
6. Закон України «Про курорти». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T002026>
7. Загальне положення про санаторно-курортний заклад. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp010805?an=14>
8. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Критеріїв державної акредитації санаторно-курортних закладів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0167282-02#Text>
9. Бабов К.Д., Грінєва Л.Я., Золотарьова Т.А., Лобода М.В. Стандарти (клінічні протоколи) санаторно-курортного лікування. Київ : Видавництво “КІМ”. 2008. С. 384.